RUSKI INWALID

N° 201.

ŚRODA. 25 Sierpnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Angliia. Austryia. Hiszpaniia. Włochy. Afryka. Indyie Wschodnie. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

ANGLIIA.

z Londynu, 15 Sierpnia.

Pan Jems *Brugham*, brat członka parlamentu tegoż nazwiska, wyiechał na ląd stały w interessach Królowey.

Pan William *Fitzgerald*, przeznaczony na posła naszego przy dworze Szwedzkim, wyieżdza w tych dniach do Sztokolmu na fregacie *Jfigenii*.

W opactwie katolickiem Kannorsk w Jrlandyi znaleziono niedawno pod starem sklepieniem, skrzynkę dębową i w niey poezyie Barda Ossiana przełożone z ięzyka szkockiego na dawny irlandski przez mnicha O'*Nilè* w roku 1463. (Teraznieysi Hrabiowie O'*Nili*, pochodzą od tego Mnicha).

Xiąże Kembridge dziś lub iutro opuscza Angliią i na ląd stały wyieżdza. Słychać, że ma zlecenie od Króla udać się do Wiednia z listami do Cesarza austryiackiego, wyrażaiącemi iego sposob myslenia o wypadkach zaszłych we Włoszech.

Zwłoki s. p. Xiężney Jorkskiey złożone zostały dnia wczoraszego w sklepie kościoła Weydbrig. 40 sierot płci oboiey, którym własnym kosztem dawała wychowanie, poczynało smutny orszak iey pogrzebu głęboką okryci żałobą; za trumną iechało kilka poiazdów kirem powleczonych w których znaydowali się Xiążęta: *Jorkski*, *Klarentski*, *Sussexki* i *Kembridge*, podobnież Xiąże *Leopold*, Hrabia *Lauderdal* i niektórzy urzędnicy iey dworu Doktor *Hoalton* miał piękną mowę pogrzebową. Gdy zwłoki spuscżano do katakumby, herold Jorkski wymówił głosno wszystkie imiona i tytuły Xiężney. Poczem oddalili się Xiążęta i katakumbę zaraz zamurowano.

Xiężna Weymarska ma także wkrótce opuścić Angliią i wczoray była na pożegnaniu u wszystkich członków rodziny Królewskiey.

Według doniesień korrespondentów *Lloyd* Konsul Hiszpański w Algierze doniosł swemu

rządowi, że eskadra algierska, która wyszła na morze, ma rozkaz ścigania i zabierania okrętów hiszpańskich, hamburgskich i duńskich.

Maiątek zeszłego biskupa *Lochester* wynosi według spisu podanego do konsystorza w Kantorberi do 180 tysięcy funtów szterlingów.

W Kawiarniach znacznieyszych części zachodniey tey stolicy, zgromadza się teraz wiele osob bogatych i zakłada się o wielkie summy względem skutków obrad parlamentowych, wkrótce nastąpić maiących.

Królowa dzisiay znowu poczęła przyymować adressy, między któremi był ieden podany przez Pana Moor, i Szeryfa Partius od Hrabstwa Mildensex. Adres napisany w imieniu kobiet zamężnych, biega teraz dla zebrania podpisów po rozmaitych sklepach kupieckich. Nieukontentowanie płci piękney z postępków parlamentu, tak iest wielkie, iż w każdym sklepie gdzie się pomieniony adress pokaże, zbiera się tłum kobiet i często dzieią się nienader przyiemne sceny.

Austryia.

W *Dostrzegaczu Austryiackim* niedawno pomieszczony był następuiący list pewnego podróżnego pod dniem iescze 21 Lipca wysłany z Neapolu: »Po wysłaniu ostatniego moiego pisma wiele się iuż tu zmieniło. Zapał do no wego porządku rzeczy panuie tylko w samych klubach i wyznać należy, że te są iescze nader burzliwe. Zresztą nikogo iuż więcey niezayinuie konstytucyia, a lud przestał nawet mówić o niey. Prezesami klubów są następuiące osoby: Jenerał *Pepe*, Kanonik *Minichini* i iescze ieden mnich niespokoyny imieniem *Kapuci*, tudzież przyiaciele znaiomey sekty *Carbonari*. Nie którzy z nich a nawet i Jenerał *Pepe* nieumieią, ani czytać ani pisać; wszyscy iednakże posyłaią wymówne adressy do namiestnika Królewskiego i do ministrów. Ci co byli pierwszemi twórcami tego dzieła, czuią teraz swoią omyłkę i mocno żałuią że się stali narzędziami sekty rewolucyyney.—Papiery państwa, (bankocetle) zupełnie spadły i wiara pybliczna znikła.«

—Znaiomy radca dworu *Henz* w dziele swoiém pod napisem: *Pochodzenie i charakter woyny przeciwko rewolucyi francuzkiey*, pięknie wyłożył zdarzenia, w których obce mocarstwa mieszać się mogą w sprawy wewnętrzne narodu sąsiedzkiego. Oto iego są słowa: »Jeśli cały narod którego położenie będąc w samym środku Europy, każdym swym ruchem zatrważa bespieczeństwo innych i tak krew od serca rozchodząca się, nayodlegleyszych sięga żyłek; tak on nayodlegleysze porusza ziemie; ieśli mówię ten narod targa wszystkie związki prawa, uległosci i obowiązków względem monarchy swoiego, ieśli gwałtownie obaliwszy naywyższą władzę ogłasza anarchiią; ieśli wsród tego strasznego nieładu przyswaia sobie prawa samowładności i oddaie bespieczeństwo i całość powszechną w ręce demagogów, 40,000 mieyskich i wieyskich tyranów, 100,000 klubów i 4 milionów uzbroionego pospólstwa; ieśli obala wszystkie pierwsze różnicy stanów, niemaiąc względu na własność niczyią, nieopłaca podatków i pod pozorem powszechney wolności, ruynuie i niszczy wolność swoich współobywateli; ieśli przestępstwa i okropne zbrodnie zostawia bezkarnie, lub co iescze gorzey co dzień ie wychwala i ogłasza w odezwach swoich i pismach; ieśli nakoniec depce nogami wszystko co iest swiętem i publicznie się nasmiewa z Religii i swiętych iey ustaw, na których nieszczęśliwe iego obłąkania ofiary iedyną i ostatnią pokładały nadzieię; zapewne wtenczas narody sąsiedzkie maią zupełne prawo zmuszenia go do powrócenia na drogę prawdy z którey tak daleko wyboczył i ukazania mu prawideł porządku którego się trzymać powinien. W takiém to położeniu była Francyia nietylko w samym zapale swey rewolucyi; (1793 roku) lecz i w samym iey zawiązku. Potrzebowała tego wtenczas gdy zgromadzenie narodowe utrzymawszy bunt w narodzie, odebrało władzę Królowi i zastąpiło ią przez uroczyste swoie ustawy.— Wszystko czego tylko doświadczyła Franciia od roku 1798 niebyło bynaymniey wypadkiem przypadkowym; lecz koniecznym skutkiem iey rewolucyyynego powstania.«

Hiszpaniia.

z Pampelluny, 2 Sierpnia.

Według zapewnień gazety dzisieyszey zamieszania maiące mieysce w Galicyi zupełnie iuż są usmierzone, a osoby które składały tak nazwaną *Juntę Apostolską*, między któremi znaydował się i Arcybiskup *St. Jago*, zostały aresztowane, i do twierdzy koruńskiey odwiezione.

z Madrytu, 1 Sierpnia.

Król potwierdził postanowienie Kortezów względem następstwa na tron teraz panuiącey dynastyi. Oto iest głowna treść tego aktu: »Na następców tronu hiszpańskiego są przeznaczeni: Starszy syn Króla JMści don *Karol-Maryia* i iego prawe potomstwo; don *Francesco de Paula*, także z potomstwem swoiém prawém

Infantyna *Karolina-Joachima*, teraźnieysza Królowa Portugalska i Brezylska, oraz iey potomkowie prawi; Infantyna Donna *Maryia-Ludwika* teraźnieysza Xiężna Łukieska i Infantyna *Maryia-Izabella*, Xiężna następczyna Oboyga Sycylii, każda z prawem potomstwem swoiem.«

Xiąże *Infantado*, którego w pismach publicznych mianowano sprawcą wszystkich nieładów zaszłych niedawno w Galicyi, niewyieżdza ani na krok z maiętności swoich w okolicach Madrytu.—Kanonik zaś *Ostrolasca* któremu szczególnie przypisuią to zamieszanie, odwiezionym został do Kartageny.

Zbóycy niesłychanych dokazuią rozboiów w całey Hiszpanii; ich zuchwałość przechodzi wszelkie opisanie; nietylko bowiem napadaią na domy i rabuią, odzieraią podróżnych i nawet poczty; lecz w Asturyi tak dalece posunęli okrucieństwo swoie, iż kilku podróżnych żywcem spalili!

W ł o c h y.

10 *Sierpnia*. Namiestnik Królewski mianował Xiążęcia *Guigallo* nadzwyczaynym posłem przy dworze Wiedeńskim, a Xiążęcia *Cinchillo* przy Angielskim. Znaiomy Jenerał *Schorh* wysłanym został do Gaety pod zasłoną oddziału woyska.

Bryk *Dalmat* używany do przewozów między Triestem i Korfu, rozbił się koło Melado 21 maia roku teraźnieyszego. Z dwudziestu ludzi na nim znayduiących się, którzy chcąc się ratować puścili się w pław, dwoch tylko pozostało w życiu i szczęśliwie chociaż po wielu trudach dostało się na okręt mimo wtenczas przechodzący. Jeden z tych ludzi imieniem *Vocativo* opowiadał co następuie: Cieśla okrętowy *Albanese* zaraz po rozbiciu się okrętu spostrzegł tak nazwane drzewo *Salva uomini*; (dzewo korkowe którego używaią ludzie nieumieiący pływać) przypłynął do niego i iuż tylko co chciał go wziąść, iak pomieniony maytek *Vocativo* będąc także bliskim tego drzewa i ledwie mogąc się utrzymywać rzekł mu: »Przyiacielu siły iuż mnie opuszczaią a pływać nieumiem; chciey mnie to drzewo ustąpić: »Weź go rzekł cieśla, ia umiem pływać i może mnie się uda dostać do brzegu.« Lecz niestety siły iego słabsze były aniżeli wspaniałość, w krótce utonął!

z Neapolu, 29 *Lipca*.

Wychodzi tu od niejakiego czasu nowe pismo peryiodyczne pod tytułem *Monitera neapolitańskiego*.

Gdy tu doszła wiadomość o smutnych wypadkah zaszłych w Palermo, wszystkie teatra przez dwa dni zamknięte były.

A f r y k a.

z Marokko, 10 *Lipca*.

Duch buntu i tu się okazał w woysku Cesarskiém, ieden z pułków gwardyi odebrał był rozkaz eskortować N. Pana z zamku Rebalta do stolicy tuteyszey; lecz żołnierze oświadczyli, iż niechcą tego uczynić. Starano się wszelkiemi sposobami zmusić ich do posłuszeństwa; lecz wszystkie usiłowania były daremne. Woyska pomienione udały się ku Fetz i weszły do miasta w wielkim nieładzie. Napadały na domy obywatelskie i dopuszczały się gwałtów rabunków i temu popobnych niegodziwości. Cała ich zaiadłość wyłącznie prawie wywarta była na żydów. Nabroiwszy do woli w Fetz udały się do Tetuar; lecz mieszkańcy tego miasta w czesnie o ich zamiarze uwiadomieni, nietylko mężnym oporem niepozwolili weyścia; lecz nadto zgodnie połączonemi siłami tak mężnie na nich napadli, iż odstąpić musiały. Tym czasem Cesarz z częścią gwardyi która mu pozostała wierną, powrócił do Marokko; lecz dotychczas nieobmyślono iescze środków dla poskromienia zbuntowanych. Ten wypadek nabawił strachem wszystkich Marokańczyków i całemu kraiowi zagroził niebespieczeństwem; handel zaś nayw... ey ucierpiał; bo skoro się tylko dowiedziano o buncie woyska, natychmiast wszelkie układy kupieckie ustały, sklepy nawet pozamykano i nigdzie nic nieprzedawano. W samym Marokko wszelkie przedsięwzięto środki ostrożności celem zapobieżenia nastąpić mogącym podobnym wybuchom i chociaż dotąd oprócz pomienionego woyska wszystko iest posłuszne i spokoyne; zawsze iednak zdaie się że na tém skończyć się niemoże i straszna zagraża burza.

J n d y i e   W s c h o d n i e.

St. Thomas, 7 *Lipca*.

Od kilku dni znayduią się tu aienci czyli kommisarze rządu Karakaskiego iadący do Augustury. Wysłani są ztamtąd celem rozpoczęcia układów, i zawarcia rozeymu.

z Madras, 9 *Marca*.

Jeden z nayzamożnieyszych banków tuteyszych pod imieniem *Defris i Kompanii* oświadczył niedawno iż nieiest w stanie płacenia i podał się za bankróta. Ta wiadomość tem smutnieyszą była dla wszystkich, iż bank pomieniony powszechną był zyskał ufność w całym obwodzie. Każdy prywatny obywatel chcący zabespieczyć swóy kapitał śmiało powie-

rzał go Panu *Defris* i *Kompanii*, i aż dotychczas nikt zawiedzionym niebył. Przed niejakim czasem ieden z składających tę kompanią wziął znaczne summy i niewiadomo gdzie wyiechał oświadczaiąc, iż zupełnie się od interessów usuwa. Nikt nato wtenczas niedawał baczności: dopiero gdy cały bank podał się za bankruta przypominano tę okoliczność. Nieukontentowanie powszechne tak było wielkie, iż wszystkie członki rzeczoney kompanii w wielkiém były niebespieczeństwie i zmykać musiały potaiemnie.

ROZMAITOŚCI.

Oświecenie nowych Greków.

W *Zagory* w Epirze, trudnią się teraz wystawieniem gmachu na Instytut naukowy.. na co 60,000 franków przeznaczono. Nowo urządzona prassa drukarska w *Chios* iest w ciągłey czynności. Pierwsze dzieło, które z pod niey wyszło, iest wyborna mowa miana tamże przez Professora *Bambas*, przy otwaryiu kursu naukowego Wkrótce wydą wyborne dzieła dążące z wolna do postawienia kraiu tego znowu na stopniu oświecenia, na którym się niegdyś znaydował. Jeden z nayuczeńszych tegoczesnych Greków Professor *Konnas* w Smyrnie, niedawno wydał dzieło filozoficzne, które obeymuie w sobie rzut oka na usiłowania Niemców we względzie filozofii, i wielce od oświeceńszych Greków iest szacowane. Jeden z listów pisanych do Paryża z wyspy *Chios* (*Scio*), zawiera między innemi.

»Cała Grecyia z upodobaniem patrzy na »patryotyzm i gorliwość mieszkańców wyspy »*Scio*. Większa na niey, niż na wszystkich in»nych wyspach Archipelagu panuie spokoy»ność; mądrość urzędników, którzy po więk»szey części rodowici są Grecy, zaręcza iey »trwałość. Wielki naukowy Instytut w *Scio*, »iest iedynym, do którego się dla oświecenia »młodzież Grecka zgromadza. Młodzieńcy ze »wszech stron się zbiegaiący maią na czele »swoiem godnych Professorów, którzy są za»szczytem szkoły. Teraz liczą tu więcey niż »700 młodzieży, a niedługo ma bydź przeszło »1000. Między Professorami na szczególne »wspomnienie zasługuią *Vardalachos*, *Selepi* i »*Bombas*; ostatni przez niejaki czas uczył się »w Paryżu pod naysławnieyszemi Mistrzami »Fizyki i Matematyki. Myśli teraz Chemią »*Tenarda* na ięzyk Grecki przełożyć. Wy»dał także początki Retoryki, dzieło od świa»tłych Greków powszechnie cenione. Professor »*Vardalachos* znany iest przez rozprawy nad »Chemią eeperymentalną; Professor zaś *Sele*»*pi* podaie do druku *Kurs Matematyki*. Od da»wna iest iuż tutay drukarnia, do którey pras»sy i druki z *Paryża* sprowadzono. – Na czele »tey drukarni iest Niemiec *Bairhofer*. Ale nay»ważnieysze zdarzenie w dzieiach literatury »nowych Greków, iest otwarcie *publiczney bi*»*blioteki*. Biblioteka ta ma więcey niż 30 ty»sięcy xiążek; naypierwsi i naymaiętnieysi oby»watele wyspy na nią się składali. Ci, którym »ten wydział powierzono, naywięcey winni są »Panu *Coray* z *Paryża*, który im gorliwie »w tym celu dopomagał. Na znak podziękowa»nia, wystawiono w Instytucie obraz iego na »widok publiczny dla pokazania młodzieży iey »dobroczyńcy.»

z Petersburga.

Doczekaliśmy się znowu w stolicy tuteyszey naypięknieyszego czasu: od tygodnia iuż blisko tak ciepłe pogodne i ciche mamy powietrze, iakiegośmy niedoświadczali nawet w naypięknieyszych miesiącach lata. Ciepło na słońcu do 28 i 30 stopni *Reaumura* dochodzi. Ci co przestraszeni zimnym początkiem Sierpnia popuszczali domy wieyskie i przeiechali do miasta, znowu wyieżdzaią na powrót. Ogrody do spacerów publicznych są zawsze pełne, a *Krestowskie* 10 niedziela nieprzeliczoném znowu zapełnia się ludem.—W stronach tuteyszych żadne prawie owoce nierodziły w tym roku; dla tego nim ich nadwiozą z stron obfitszych, niezmiernie są drogie i dobrych gatunków w cale niema.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	—	rubli as:	—	11 60. k.
Ditto — Ditto stary	—	Ditto	—	11 — —
Rubel srebrny	—	— Ditto	—	3 70.—

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.